

TEEDE PLANEERIMISEST UUE PLANEERIMISSEADUSE JA EHITUSSEADUSTIKU VALGUSES

SANDRA MIKLI,
Justiitsministeeriumi avaliku õiguse
talituse nõunik ning planeerimis- ja
ehitusõiguse töögrupi juht

Käesoleva aasta 1. juulil jõustuvad uued planeerimist ja ehitusõigust reguleerivad õigusaktid. Teede kontekstis on peamiselt räägitud teeseaduse kehtetuks tunnistamisest ning sellega seonduvatest muudatustest. Samas tuleks tähelepanu pöörata ka teede planeerimisele ning teeõiguse senisest suurematele seostele planeerimisõigusega.

RIIGIMAANTEDE PLANEERIMINE

Planeerimiseseaduses (PlanS) on sätestatud uus kord riiklikult või rahvusvaheliselt oluliste ehitiste rajamiseks. Uued normid puudutavad riigimaanteede ehitamist, millel on maakonnaülene mõõde. See tähendab näiteks, et mitut maakonda läbivat maanteed on võimalik planeerida riigi eriplaneeringuga.

Miks on riigi eriplaneeringu menetlust vaja ning kas see on ka senisest korrast mõistlikum? Riigimaantee planeerimine toimub riiklikul tasemel. See tähendab, et kavandatava ehitise kohta koostatakse üks planeering ning planeeringut menetleb kas Siseministeerium või mõni muu valitsusasutus. See ei jagune mitmeks maakonnaplaneeringuks ega seda ei ole vaja sisse kanda erinevatesse üldplaneeringutesse. Riigi eriplaneeringu tulemus on sellise detailsusega, et selle alusel on võimalik asuda koostama ehitusprojekti.

Riigi eriplaneeringu menetlus koosneb kahest etapist: asukohavaliku menetlusest ning detailsema lahenduse menetlusest. Asukohavaliku menetlust kasutatakse üldise tee asukoha (trassi) valikuks. Selles staadiumis uuritakse erinevaid võimalikke põhimõttelisi asukohti või ühendusi. Riigi eriplaneeringuga hõlmatav maa-ala ei ole piiratud. Vajadusel võib võtta vaatluse alla kogu Eesti territooriumi. Erinevaid asukohti tutvustatakse avalikkusele ning selle menetlusetapi tulemusel valitakse üks asukoht, mille osas soovitakse jätkata detailsema lahenduse koostamisega. Detailsema lahenduse koostamise raames vaadatakse ehitist juba oluliselt täpsemalt ning pannakse paika näiteks seda teenindavate rajatiste jms asukoht. Oluline on ka isikute kaasamine – näiteks tuleb kaasamisel arvestada isikute õigustega iga kinnisasja tasemel. Riigi eriplaneering on aluseks ehitusprojekti koostamisele, millele annab ehitusloa Maanteeamet.

Riigi eriplaneeringu kehtestamisega peatub sellega hõlmatud planeeringuala varem kehtestatud planeeringu või selle osa kehtivus. Teiste sõnadega, riigi eriplaneering asetub teiste planeeringute peale. Kuna selline õiguslik mõju võib olla väga koormav nii kohalike omavalitsuste kui ka üksikisikute seisukohast, siis kehtib riigi eriplaneering viis aastat, kui kehtestatud planeeringut ei ole asutud ellu viima. Elluviimine tähendab siinkohal planeeringukooste toimingute tegemist, näiteks ehitusprojekti koostamist.

OLEMASOLEVATE MAAKONNAPLANEERINGUTE RAKENDAMINE UUE KORRA VALGUSES

Eelnevalt kirjeldatud menetlus kehtib selliste riigimaanteede planeerimiseks, mida hakatakse kavandama pärast käesoleva aasta 1. juulit. Samas on olemasolevates või menetletavates maakonnaplaneeringutes, sealhulgas selle teema- või osaplaneeringutes ning joonehitise planeeringus, riigimaanteid kavandatud jätkumisele kümne aasta perspektiivis. Millised reeglid kehtivad juba kehtestatud lahendustele?

Olemasolevate või menetluses olevate maakonnaplaneeringutega seonduvaid küsimusi reguleerib peamiselt ehitusseadustiku ja planeerimiseseaduse rakendamise seadus (ESPSRS). Seaduse koostajate eesmärk oli, et kord juba läbi arutatud lahendused jääksid samal kujul kehtima. Kuna enamasti on olnud tegu pikkade ning ressursimahukate menetlustega, siis ei oleks olnud mõistlik kehtestada reegleid, mis sunniksid samu menetlusi uuesti läbima.

Kui eelnimetatud maakonnaplaneeringus sisaldub riigimaantee asukoht, siis võib olemasolevat lahendust kasutada ning liikuda edasi riigi eriplaneeringu detailsema lahenduse koostamisega. See tähendab, et maakonnaplaneeringus välja pakutud asukoha osas saab koostada sellise täpsusastmega lahenduse, et edasi oleks võimalik asuda juba teed projekteerima. Nagu öeldud, siis tegu on võimalusega, mitte kohustusega avalikule võimule. Samad reeglid kehtivad ka kohalikele omavalitsustele. Neil on samuti olemasolevate üldplaneeringute, sealhulgas teema- ja osaplaneeringu, alusel võimalik koostada tee ehitamiseks detailsem lahendus.

Lisaks tuleb välja tuua, et olukorras, kus riigimaantee on kavandatud joonehitise planeeringuga, ei ole riigi eriplaneeringu detailsema lahenduse koostamine enam vajalik. Eelduslikult on joonehitise planeering täpsem ning rakenduseseadus lubab joonehitise planeeringu alusel asuda koheselt ehitusprojekti koostama. Õiguslikult aga käsitletakse olemasolevat joonehitise planeeringut riigi eriplaneeringuna. See tähendab, et tal on ülaltoodud õigusmõju kohaliku omavalitsuse planeeringutele. Põhjendatud juhul võib joonehitise planeeringut täpsustada projekteerimistingimustega.

EURORAHAD MOODUSTAVAD EELARVEST NELJANDIKU

2015. aastaks on Teehoiukava 2014-2020 finantsplaani järgi riigi-
maanteede hoiuks eraldatud 241,54 miljonit eurot, millest välis-
vahendeid on 65,78 miljonit eurot.

Rääkides suurusjärgudest, siis teedevõrgu arendamiseks on eral-
datud 53,75 miljonit eurot. Ehitamise eesmärk on muuta liiklemi-
ne ohutumaks, suurendada tee läbilaskevõimet ja seega soodusta-
da transiitliiklust, parandada keskkonnaseisundit või soodustada
piirkonna arengut. Tee ehitamise tulemus on uus tee, teeklassi
muutumine, uus ristmik või lisarada.

Teedevõrgu säilitamiseks on 165,68 miljonit eurot. Tee rekonst-
ruerimise eesmärgiks on tee kandekonstruksiooni taastamine
või ümberehitamine koos tee juurde kuuluvate rajatiste asenda-
mise või remontimisega ja liiklusohutuse parendamine.

Eraldi meetmena on Maanteeamet välja valinud 49 liiklusohutlik-
ku kohta, mille ohutumaks ümberehitamise kava leiata ka artikli
lisas olevalt kaardilt. Teehoiukava järgi on selleks planeeritud 5
miljonit eurot.

EUROOPA LIIDU UUS EELARVEPERIOOD

Käesolev aasta on viimane, kui saab kasutada eelmise
EL rahastusperioodi vahendeid. Riigimaanteede tee-
hoiukava 2014-2020 sisaldab EL eelarveperioodide
2007-2013 ja 2014-2020 välisvahendeid, kuna lan-
geb ajaliselt kokku mõlema perioodi vahendite raken-
damise ajaga.

Seetõttu ehitatakse nii mõnedki objektid veel eelmi-
se eelarveperioodi 2007-2013 investeringute eest.
Nii saavad sellel aastal valmis Tallinna ringtee Kurna
liiklussõlm, Tartu läänepoolse möödasõidu V ehitusala
ning Pirita jõe Nehatu sildade ehitus.

Maanteeamet on vastu võtnud ka juba uue rahastus-
perioodi vahendite eest teostatud ehitustöid, näiteks
Tartu läänepoolse ümbersõidu I ehitusala, Pärnu-
Tammiste ja Tammispää-Vilusi lõigul.

TEEHOIUKAVA 2014-2020 FINANTSPLAAN

	2014 eelarve	2015*	2016*	2017*	2018*	2019*	2020*
Riigimaanteede hoiuks							
Maksutulu	191 850	175 745	209 388	209 938	227 638	245 653	65 530
2007-2013 ja 2014-2020 välisvahendid	46 233	65 793	32 300	34 000	34 000	19 550	0
Täiendav rahastamisvajadus **	0	0	30 000	40 000	40 000	50 000	50 000
Riigimaanteede hoiuks KOKKU	238 083	241 538	271 688	283 938	301 638	315 203	315 530
Riigimaanteede teehoiukulud							
Teehoiutööd	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Teede hooldamise kulud	48 555	50 376	53 623	57 091	58 511	59 966	61 458
Kruusateede säilitusremont kuni 400 km aastas	6 180	6 335	6 493	6 655	6 822	6 992	7 167
Kattega teede säilitusremont 1200-1500 km aastas	22 301	18 842	23 408	23 993	24 593	26 708	28 333
Kattega teede taastusremont 150-200 km aastas	27 500	22 789	28 893	29 614	30 356	33 514	34 892
Sildade taasturemontremont 35 silda aastas	8 629	6 845	9 066	9 292	9 525	10 763	11 007
<i>riigitulu</i>	<i>21 209</i>	<i>21 130</i>	<i>27 568</i>	<i>30 429</i>	<i>38 876</i>	<i>38 686</i>	<i>42 291</i>
<i>kaasfinantseerimine riigitulust</i>	<i>3 300</i>	<i>5 904</i>	<i>2 423</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>2014-2020 välisvahendid</i>	<i>18 700</i>	<i>33 456</i>	<i>13 728</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Rekonstrueerimine	43 209	60 490	43 718	30 429	38 876	44 286	60 345
Teedevõrgu säilitamine KOKKU	156 374	165 676	165 201	157 075	168 682	182 229	203 201
Teedevõrgu arendamine KOKKU	60 135	53 749	83 821	103 630	109 142	108 565	87 309
Administreerimine KOKKU	21 574	22 113	22 666	23 233	23 814	24 409	25 019
TEEHOIUTÖÖD KOKKU	238 083	241 538	271 688	283 938	301 638	315 203	315 530

* Teehoiu rahastamine vastavalt Riigi eelarvestrateegiale 2015-2018 ja Vabariigi Valitsuse 3.juuli 2014 otsusele

** Rahastamisvajadus

Teehoiukava 2014-2020 vaadatakse vabariigi valitsuse poolt korra aastas üle

PROJekteerimistingimused – uus sisu teeõiguses

Ehitusseadustik (EhS) sätestab, et projekteerimistingimused antakse, kui tee ehitamiseks on vajalik ehitusluba. Ehitusluba on EhS kohaselt vaja avalikult kasutatava tee rajamiseks, ümberehitamiseks ning laiendamiseks. Kui tee asukoht on olemasolevas või tulevikus koostatavas planeeringus määratletud ning soovitakse asuda ehitusprojekti koostama, siis projekteerimistingimused on planeeringu ning ehitusloa vaheliseks etapiks. Mõeldud on, et projekteerimistingimused asendavad senise eelprojekti regulatsiooni.

Teede valdkonnas on asjaosalistel haldusorganitel võimalik ise määratleda, milliseid tingimusi konkreetsel juhul projekteerimistingimustega antakse. Olulisemad tingimused on ilmselt tee täpne asukoht ja liikluskorraldusnõuded. Samuti võib olla tegu näiteks mahasõidule vms esitatavate nõuetega. Eelkõige on tegu olulise muudatusega üksikisiku jaoks. Muudatus seisneb selles, et projekteerimistingimused vormistatakse haldusaktina. Haldusaktile on aga esitatud konkreetsed sisu ja vorminõuded. Lisaks tuleb haldusakti menetlusse kaasata puudutatud isik ning seda on võimalik vaidlustada.

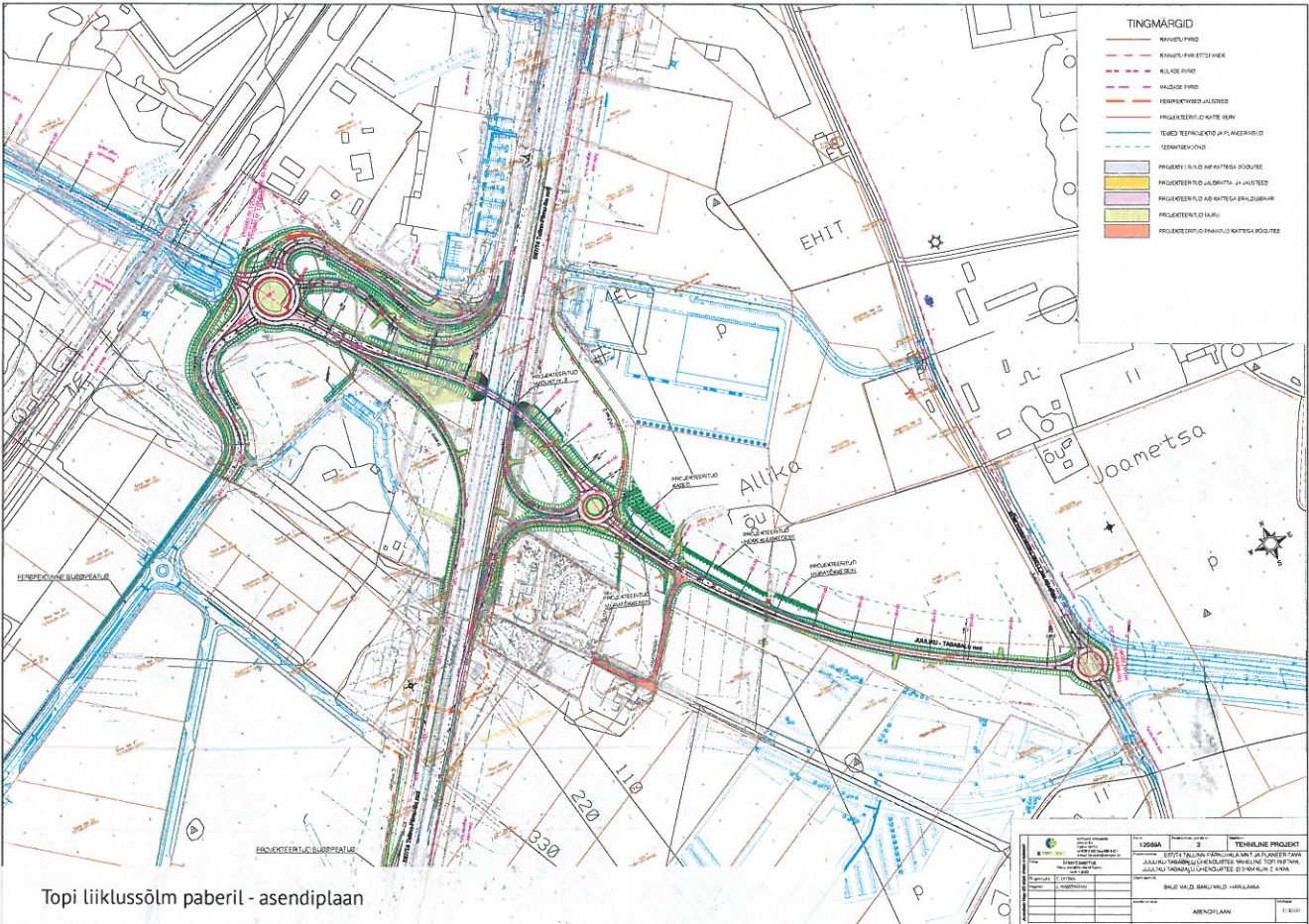
Planeerimisest üldiselt - kvaliteetne planeerimine ja planeering

PlanS eelnõu koostamise vältel toodi tihti probleemina välja seniste planeeringute kvaliteet. Kvaliteedi all pidasid aga osapooled silmas erinevaid probleeme. Need olid seotud nii planeeringuid koostavate inimeste sisuteadmistega kui ka planeeringute ebaühtlase taseme ning õiguslike puudujääkidega. Seetõttu otsiti probleeme analüüsidest vastust küsimusele, mis on kvaliteetne planeerimine ja planeering.

Uues seaduses on mitmeid instrumente, mis võimaldavad tegeleda planeeringute üldise kvaliteedi tõstmisega. Selle märkimine on asjakohane ka teede planeerimise kontekstis. Võimalik on anda planeerimisalaseid juhiseid parima praktika kirjeldamiseks. Lisaks reguleeritakse valdkonda määrustega, mis ühtlustavad planeeringute vormistust ja ülesehitust, kuid ka sisustavad täpsemalt planeeringute ülesandeid. Näiteks on võimalik täpsemalt määratleda nõuded tee planeerimisele – mida peab millisel planeeringutasandil silmas pidama. Senisest selgemalt on rõhutatud planeerimisalase tegevuse korraldaja kohustust hinnata planeeringu koostamisel asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid.

Lisaks on sätestatud nõuded planeerija tegevusele. Teede planeerimise seisukohast on oluline nõue, et planeerija peab omama töö eripärale vastavaid teadmisi ja oskusi. Ehk tee planeerimisel peab planeerimisalase tegevuse korraldaja tagama, et planeerimisprotsessis osaleks planeerija, kellel oleksid teed planeerides just selle valdkonna eriteadmised.

Riigi eriplaneeringu tulemus on sellise detailsusega, et selle alusel on võimalik asuda koostama ehitusprojekti.

Topi liiklussõlm paberil - asendiplaan

KOMMENTAAR

ANDRES URM,
Maanteeameti
planeeringute osakonna
juhataja

Kuna juulist jõustuvat planeerimisseaduse redaktsiooni on võrreldes täna kehtivaga oluliselt muudetud, ei ole hetkel võimalik hinnata, kas kõik head mõtted, mis kirjutajatel olid, ka kirja said.

Uue planeeringu liigina on seaduses kirjeldatud riigi eriplaneeringu koostamise võimalus. Riigi eriplaneeringuga on antud võimalus ka riigimaantee planeerimiseks. Kui lühidalt kokku võtta, siis sisuliselt on tegemist riigimaantee eelprojekti koostamisega. Eriplaneeringu esimeses etapis teostatakse maantee asukoha eelvalik ning teises etapis antakse maantee detailne lahendus. Riigimaantee planeerimise puhul tähendab see lisaks planeerimisseaduses toodule, ka erinevate uuringute teostamist. Kindlasti tähendab eriplaneering, mis teostatakse riigimaantee kavandamiseks, ka teehoiutööde tegemiseks vajaliku pädevusega spetsialistide kaasamist.

Eriplaneeringu koostamine tähendab ka keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimist. Tähelepanu tuleb pöörata, et ka keskkonnamõju strateegiline hindamine tuleb teostada kahes etapis. Esimene etapp teostatakse siis, kui toimub asukoha eelvalik ning teine siis, kui koostatakse detailset lahendust. Eriplaneeringu puhul on palju räägitud kaasamisest. Arvan, et kaasamist riigi eriplaneeringu puhul on piisavalt.

Eriplaneeringu puhul jääb pisut segaseks §43 lg2 toodu. Lõikes on toodud, et kui riigi eriplaneeringu detailse lahenduse koostamise käigus selgub, et planeering võib kaasa tuua kinnisasja või selle osa sundvõõrandamise või selle suhtes sundvalduse seadmise vajaduse, teavitab riigi eriplaneeringu koostamise korraldaja sellest tähtkirjaga kinnisasja omanik-

ku seitsme päeva jooksul sundvõõrandamise või sundvalduse seadmise vajaduse ilmumise päevast arvates.

Mõistlik oleks, et planeeringuga seatakse vaid kitsendus ja maade omandamisega tegeleb huvitatud asutus ning seda pärast planeeringu kehtestamist.

Arvan, et sundvõõrandamisega seonduv ei peaks olema planeerimisseaduse teema. Seadusest tuleneb, et maade omandamise protsessi tuleb alustada eriplaneeringu koostamise ajal, ootamata planeeringu kehtestamist. Enne maadega tegelemist, peaks planeering olema ikka kehtestatud. Planeeringulahendus võib ju ka valitud asukohas muutuda ja seega võivad muutuda ka kinnisasja omanikud, keda lahendus puudutab. Mõistlik oleks, et planeeringuga seatakse vaid kitsendus ja maade omandamisega tegeleb huvitatud asutus, riigimaantee puhul Maanteeamet ning seda pärast planeeringu kehtestamist.

See on vaid põgus ülevaade ja kommentaar riigi eriplaneeringu osas. Lõpliku hinnangu protsessi osas saab anda pärast selle läbimist. Paraku võib öelda, et mõned lahkkelid seaduses on juba täna nähtavad.

Topi liiklussõlm

